

מסורת הש"ס

(א) [לקמן לב: וע"ש פירש"י, ב] (עי' תוספות בבורות לא: ד"ה א"כ, ג) [לקמן ה: ל פו: כתובות כב, ד] (ד' ב"ק טו. כתובות מא, ה) (ז"ל אחר ד"ה בית, ו) [וע"ע תוספות ב"ק נד: ד"ה צימין, ו] [וע"י תוספות בבורות לא: ד"ה א"כ,

תורה אור השלם

1. מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה
לָכֶם בְּגֵר כְּאִזְרַח יִהְיֶה בִּי
אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא כד כב
2. לא תַעֲשֶׂה עֹל
בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל
וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל
בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:
ויקרא יט טו

מוסף רש"י

משפט אחד יהיה לכם.
ויוון ולרשבת דבתי בני
(נפשו) ורשבת ותרקת בני
(נפשו) ורשבת ותרקת בני
לוי (י) הוא חזן לוי
מומוט (יבמות כ"ב)
אחד מעות טעו.
דבתי ממוט, לא ישרמו.
ידללתי א שבת לא
לדורו ולחוקו הוא רוחא
למלמלא ולא הוא טעו (לקטן
כ"ב) כל שישן לא
נעלה. למישרין לנפסד
ע"י ד"ר טועין (שם)
פלגא ינקא. שצינא
מחנה שור (תבוכות)
ממזא. דין הוא
שמלתי וזלתי ונפסד
שמינו חזק מזה מקמי חזק
סדרי לא מיפטר (ב"ק טו)
ותפסל עפי עמי
תבוכות (שם)

שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כפשות וזין דכתיב דרישה וחקירה דדיני נפשות דכתיב (דברים יג) ודרשת ומקרת הוא הדין ההוא לכו כמומחין וכל המומחה בצי"ד שלם טעה פטור מלשלם כלקמן בבואה דיני ממונות (דף לג.) הא שאינו דלעיל. דסבר דלמא טעו צי דינא ופספטי ליה ומפסידינא: אי הכי בהודאות והלוואות שלשה צעינן למה ליה רצוי אבהו לאוקומה למתניתין בצמה לה קמי [ב:] פרכי קסני. מלי תלמידי דיני ממונות דהיינו הדולות והלוואות בשלה כל דהו וגזילות וחצלות בג' מומחין ומשום דחלקין בצדיניהן לא כללינהו בחד כללא: ועוד. אי חדא קמני למה לי למיתי מאי זמני שלשה הכי איבעי למיתי דיני ממונות ספי גזילות וחצלות בצג': פרכי קסני. דודאי ג' צעינן עירוב פרשיות כתיב כאן ומיין דבעירויות סגי משום דרבי חנינא [סא] והכי קאמר דיני ממונות דהיינו ההודאות והלוואות בשלה הדיוטות וגזילות וחצלות בשלה מומחין: מדאורייתא חד נמי כשר. בהודאה והלואה דכתיב תשפור לשון יחיד ואין עירוב פרשיות כאן ומתניתין דודאי תרתי קמני כדאמר ומייהו שלשה בהודאות והלוואות לאו מדאורייתא כאלא מדרבנן. גזירה משום יוצאי קרית.

דינין ודרכה את החייב ויחייב את הזכאי: דגמיר: ששמע מחכמים ומדליינין הלכות דין מלוה: טעו לא ישלמו: דהא בראשית נחמי ארפי' מדאורייתא: כל שכן דנפיש יושבי קרנות: ללא איספת ללוה למיגמר: (א) לרבא: דאמר מדאורייתא תלתא זבינין לית ליה דשמואל דאמר דיניהן דין: בית דין הוצף: שעברו על תקנת רבנן: היינו נוק חטאות: מאי קרי נוק ומאי קרי חטאות: דהא נוק אחד ממושה דברים של חטאות הוא (ב"ק פג:) וליהוי חטאות וילא זביי נוק: חיי נוק נמי היינו חטאות: דשור נשחבל חטא משלם אלא חיי נוק וכיון דתנא חטאות אף חיי נוק במשמע: מחטאות ממונה הוא דאפחתיה לדמי'. חיי נוק קנסא הוא דסתם שוורים אינם נוגחים ולא היה לבעלים לשמרו כל זמן שלא הועד וילא זביי לשלומי מידי אלא קנסא הוא דקנסיה רחמנא כדי שירצה בצמצום שוורים: פלגא נוקא ממונה: בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף טו.) פליגי זה דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו זביי לשלומי דהוה ליה למינטריה ורחמנא הוא דתק דתם: עליה: שאינו

תאמר מאי קשיא הא לא מחייב לשלם אל"כ נטל ותנן ביד דאלמר ז' ונתן: **ועוד** שלשה שלשה למה ז': איכא דוכתי דייקא הכי ואיכא דהקצצר אין עירוב פרשיות תביז כלן וקשה דאל"כ בלדק משפוט למה דרית בהו חד דגמיר. דמאן דלא גמיר פסול לדינא כדמוכח בזה ו דפסיל לדיינים ומשני בערכאות דסוריא ופירש שם בקונטרס שהם גרסיה שהם קרוצים או פסולים הא לאו הכי לא מאי פסיל היינו דווראם כלן פריך מכח ז' כיון דחיישט ליושבי קהנות הוה לן למימר ז' דגמיר ומשני כ"ש דנפיש לכן ישלמו כדי שילמנו דיני ממונות שלא

כשמואל אע"ג דרבא פליג עליה משום דרב נחמן קאי כותיה לקי לקיים את השטר ומת אחד מהן ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל להו בקיום וזהו אין הלכה כמותם דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל דר' (ב"ב דף מ. וס) וכן הא דאלמר בזה בורר (לקמן דף ג. וס) גבי אודיתא דבעלמא סבירא להו באודיתא וכתבו בזהדאה צפני שנים בלא קנין וזוהי כותבין אפילו לא קנו מידו וכדמפרש התם דקבע דוכתא ו דלאה אימא כשמואל (ב"ב דף מ. וס) דגובין אותם בצבל או צעי מומה ככ"ע דקאמר (ג. א.) אף הם שחבל בצלם משלם במותר ג"ש (סע דף עז:) דהא דגובין בצבל מוקי שור בשור היינו דווקא מוקי שן

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

ג. פרק ראשון סנהדרין

שנאמר משפט אחד וגו'. ואם תאמר ת"ל דעיקר דרישה וחקירה בעדים זוממין כמיז בפשט שופטים כדיוני ממונות וכדיוני נפשות וי"ל דמכל מקום לא הוה מזכירין דרישה וחקירה בשאר דיני ממונות אלא דיוקא בעדים זוממין אי לאו דכתיב משפט אחד: **וְשֵׁנִי תַעֲזוּר דָּתָה**

שנאמר 'משפט אחד יהיה לכם ומה מעט
אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה
כדי שלא תנעול דלת בפני לוויין' ^א אלא
מעתה מעו לא ישלמו כל שכן אתה נועל
דלת בפני לוויין אי הכי תרתי קתני דיני
ממונות בשלשה הדיוטות גזילות וחבלות
בשלשה מומחין ועוד ^ב שלשה שלשה למה
לי אלא אמר רבא תרתי קתני משום דרבי
חנינא רב אחא בריה דרב איקא אמר
מדאורייתא חד נמי כשר שנאמר ^ג בצדק
תשפוט עמיתך אלא משום יושבי קרנות
אטו בתלתא מי לא הוו יושבי קרנות אי
אפשר דלית בהו חד דגמיר אלא מעתה
מעו לא ישלמו כ"ש דנפישו יושבי קרנות
מאי איכא בין רבא לרב אחא בריה דרב
איקא איכא בינייהו דאמר שמואל ^ד שנים
שדנו דיניהן דין אלא שנקראו בית דין חצוף
לרבא לית ליה דשמואל לרב אחא בריה
דרב איקא אית ליה דשמואל: נזק וחצי נזק
וכו': נזק היינו חבלות משום דקא בעי
למיתנא חצי נזק תני נמי נזק שלם חצי נזק
נמי היינו חבלות תנא ממונא וקתני קנסא
הניחא למאן דאמר ^ה פלגא נזקא קנסא אלא
למאן דאמר פלגא נזקא ממונא מאי איכא
למימר אלא איירי דקא בעי למיתנא תשלומי
כפל ותשלומי ארבעה וחמשה דממונ

בפני צוין בו'. גזילות וחבלות
וכתובת אשה וירושות ומתנות ככולהו
נמי לא בעינן דרישה וחקירה כדי
שחנעול דלת בפני גזלנין ואם תאמר
מהאי טעמא לא ניבעי מומחין
גזילות וחבלות כמו בהדלות והלואות
ויש לומר דלגבי מומחים לא שייך
למיחש ביה כמו זה דבחסאש מועטת
אדם נמנע מלהלוות לחבירו אם לא
ינאל דיינין מומומים לגבות חובו
אבל גזילות וחבלות יודע הגזלן שיטריח
הגזול אחר המומחין עד שימאל
לדון עם הגזלן ועי"ל דגזילות וחבלות
נמי צעו דרישה וחקירה ולא ממעטינן
אלא הודאות והלואות והא דמוקי
בריש אחד דיני ממונות (לקמן דף נב:)
מתניתין דמנכרה דרישה וחקירה
בדיני קנסות לאו דרוקא דיני קנסות
קאמר דגזילות וחבלות קרי להו נמי
קנסות כדאשכחן לקמן (דף נג:) גבי
שאלמלא הוא צטלו דיני קנסות
דמיירי בכל הנהו דבעי שלשה מומחין
מיהו כתובת אשה וירושות ומתנות
ונקי שור בשור הוי בכלל הודאות
והלואות וכל הנהו דמסקינן בהחובל
(צ"ק דף פד:) לעבדין שליחמייהו
וגזיין אותו בצבל ולא בעי מומחין
ואם תאמר והא אשכחן בכמה דוכתין
שהיו דיני בצבל גזילות וחבלות
בפ"ב דצ"ק (דף נא.) גבי הווא
גברא דבנה אפדנא אקילקלמא דיתמי

וּמִסֵּן בִּישָׁא (סס דף לו.) דַּמְקַע לִיה לַחֲצִירָה וְכֵן בִּכְתָּהּ מִקְוֹמוֹת וְיֵס
לְוֹמֵר דְּכָל הַנֶּהוּ אֲפֻשֶׁר שִׁדְּחָקוּ זֶה אֶת זֶה ע״י דַּתְּפָסִי אִו דַּלְמֵר
אֲתֻקְצִיעִיה לְדִינָא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּדִלְחֵתָא בְּסוּף פֶּרֶק קִמְא דְּבִיָּק (דף
טו.) וְיִמְּ דְּרוּקָא גּוֹיִלוֹת שַׁעַל יְדֵי חֲצִלוֹת כְּתוּ דְּמִינֵיו בִּי מִרִי וּמְחֹ
אֶהֱדִידִי עַד שְׁמוּקָף אֶחָד וּגְחָל אֶת חֲצִירוֹ דְּכִי הֵאֵי גּוֹוֹנָא לֹא שְׂכִיתָ
וּלְאָ עֲבִידְנָא שְׁלִיחוּתֵיהּ וְאִתְּ וְהִיָּקָל הִיוּ דִּינִי לִינִי גּוֹיִלוֹת וּבִחֲסֵהוּ
נֶגְשָׁן (דף סא:) הִיָּקָל הִיוּ דִּינִי לִינִי בִּיחִיתָ הֵאֵי אֲתֻמְרִין רִישׁ הַגְּחָל
קִמְא (דף ד:) הַגּוֹלִים וּמְלִיזֵי בְּרִיצִית שֶׁחֲסִירוֹ אִין מִתְקַבְּלִין מֵהֶם וְיִלְ
דִּהֵא אֲתֻמְרִין בִּימֵי רַבִּי נִשְׁנִית מִשְׁנֵה וְזוּ וּמִפְרָשׁ רַבִּינוּ מֵס דְּוּוּקָא
בִּימֵיו וְלֹא לִפְנֵיו וּלְאַחֲרָיו מִשּׁוֹם עֲזוּבָא דִּהֶתֶם וְלֵהֲכִי לֹא פִרְיָן הֶתֶם
מִכְּכֵה מִשְׁנִית אֲלֵא מִבְּרִייתוֹת שֶׁנֶּחֱזָן רַבִּי לְרַבִּי יִיחִיא: **אָלָא** מִעֵתָה
שֶׁבָּעִי **אָלָא** יִשְׂרָאֵל. פִּירֵשׁ בְּקוּטֶרֶס כִּיּוֹן דְּבִרְשׁוֹת קָא עֲבִיד הִיוּ שְׂאִינוּ
כְּוֹמֶחָה כְּוֹמֶחָה לְשׁוֹן כ״ש שֶׁחֵתָה נֹעֵל כ״ו אִין מִתְחִישָׁב דְּלֹא הִיִּל לְמִימֵר
כ״ס אֲלֵא הִיִּל לְמִימֵר אִיב אֶת חֵת כ״ו אֲלֵא מִשְׁמַע עֲזוּבָא כ״ס דִּמְכָּה
נִעְלִית דֵּלֶת הֵאֵל פִּרְיָן וְיִלְ כִּיּוֹן דְּחִישִׁית לְנִעְלִית דֵּלֶת הֵאֵל לֵן לְמִימֵר
טַעַם לֹא יִשְׁלֹמוּ דִּלִּי מִחִיבֵית לֵהוּ לִשְׁלֵם לֹא יִתְרָו לְהַתְמַנֵּעַ דִּלִּי וְאִם

ד דיין ממנונות (למקן דף ג.) ויש לומר דפריך למאן דמחייב בלא נטל כתי ללא דייק: **ומדאורייתא** חד נמי בשר. פירש בקונטרס לכן נראה דאפי' למאן דאית ליה עירוב פירשיות קאמר: **א** אפשר ר (למקן דף ג.) דמנן זה פוסל דיינו של זה ופריך בגמרא כל כמנייה שבי קרנות ואע"ג דפליגי רבנן ואמרמי אימתי בזמן שמביא עליהם שברכאות שנתמנו להיות דיינים: **"כ"ש** דנפישו יושבי קרנות. לא יטעמו כדי שלא יתרחקו הכהן דגמריה וואו אי אפשר לדיכא דחד ועו פן ימחייבו לשלם: **לרבא** אית ליה דשמואל. ג' פוסק (דף ה.) והא דלאמר בפרק ב' דכתובות (דף כב. וס) גבי ג' שיטב יצא להו דמשמע דאין הלכה כשמואל ה"פ כשמואל בעלמא קצירא ס' שדנו דייניהם דין מודה דקיום שטרות בג' כדאמר בחוקת הכתים ילמא רבנן דדי רב אפי' כשמואל קצירא לכו התם נמי ה"פ כשמואל אין הלכה כמותו כדאמר התם בפני שנים וקנו מידו כותצין וצפני חן ומומני ליה: **אם** דיינו חבירות. לאו פשור שהיו שור קאמר אלא בשור שהיו אדם והא דקאמר משום דקצבי למיתני ח"י. לא נראה לאריי בכל ענין דף בשור דלוקי שור דהא מסיק דבחולל גל דמועדין מתחלתו אבל מוקי קרן אמרינן התם דאין מועד בצביל:

איין

עין משפט
נר מצוה

בג א מיי פ"ב מהלכות
זקני ממון הלכה ז
ופ"ה מהל' סנהדרין הל' ט
סמג עשין קז לו טוש"ע
ח"מ סימן א סעיף א:

רבינו חננאל

שנאמר משפט אחד יהיה
שזהו מה שבעיני אמוני דת
ממנות כל בעני דרישה
וחקירה כדי שלא תעול
דלת בעני לווין. כלומר
הנצרכות להמשיך להמשיך
ימנע מהלכות אחד את
היחיד כי אומר אם יכפור
ואם יסרב אנה אמצא
מומחין שידיני ורועיני
משפט טוב לך שלא
להלכות. ומצא נמנע
מהלכות. ואקשי עליה
ואם הכי דרדא קתני
במתניתין למה לא למיתנא
ב' דברים ממונות ו' ו'
בגלות התבלות ואת
אמרת הדכי קתני
במתניתין מה הן קתני
ממונות גלות והתבלות
ופריך רבא לעולם תרתי
קתני כלומר כי דיני
ממונות בן חזקת הדין
ההוא קתני
(ממונות) [גיטות] שלשה
ומומחין בעינן. ואמאי
אכשר רבנן האידאני
בהדארת ההוא אפי'
ויוסות משום דרבי
תינא. רב אחא ברבי
אבא אמר מאדוריתא
אפילו חד כפר שנאמר
בצדק תשפוט עמיתך.
ומשום חשבוני מדינות
אשאי בהם מומחין הקתני
(אמר אר ארשית ארשית
בהו דר דמי. וקויל' 6)
כרב אחא ברבי אבא
מאדוריתא קתני וזהו
מומחה וקובלה עלייהו
דין ודין ממונות ובעינן
לממיר לקמן.

(א) מובא ב'ס' יד רמ"ה.